

eos fructus fidei assécutores, si bonam habuerint novissimam confessionem, maximeque si carnis opera eleemosynis redemerint. Ergo primi **1472** plebium fructus nec fructus sunt, non magis quam ficuum grossi. Denique si dignos postmodum fructus poenitentiae fecerint (non enim prius quod spirituale est, sed quod animale [I Cor. xv, 46] dicitur illis: *Quem fructum habuistis tunc in quibus nunc erubescitis?* [Rom. vi, 21]).

3. Ego tamen hoc loco non quemvis populum interpretari liberum puto: unus signanter exprimitur. Neque enim, Protulerunt, dixit, quasi de pluribus; sed quasi de una, protulit, inquit, *ficus grossos suos*; et, ut sentio ego, quæ est plebs Judæorum. Quanta in hanc Salvator parabolice in Evangelio loqui videntur? ut est illud: *Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua* (Luc. xiii, 6) etc.; item: *Videte ficulneam et omnes arbores* (Luc. xxi, 29): et Nathanaeli dictum est: *Cum esses sub ficu, vidi te* (Joan. i, 48). Et rursus maledicit ficulneæ, pro eo quod non invenit in ea fructum (Marc. xi, 13, 14). Bene ficus, quæ bona licet patriarcharum radice prodierit, nunquam tamen in altum proficere, nunquam se humo attollere voluit, nunquam respondere radici proceritate ramorum, generositate florum, fecunditate fructuum. Male prorsus tibi cum tua radice convenit, arbor pusilla, tortuosa, nodosa. Radix enim sancta. Quid ea dignum tuis apparet in ramis? *Ficus*, inquit, *protulit grossos suos*. Non hos nobili a radice traxisti, semen nequam. Quod in ea est, de Spiritu sancto est; ac per hoc subtile totum ac suave. Tibi unde hi grossi? Et vere quid non grossum in gente illa? Nec actus profecto, nec affectus, nec intellectus, sed nec ritus, quem in colendo Deum habuit. Nam actus in bellis, affectus in lucris totus erat, intellectus in crassitudine litteræ, cultus in sanguine pecudum et armentorum.

4. At dicit aliquis: cum istiusmodi grossos non aliquando proferre gens illa cessaverit, ergo non aliquando tempus putationis non exstitit, quia unum utrique rei tempus existere perhibetur. Non ita est. Dicimus mulieres filios procreasse, non cum parituriant, sed cum jam pepererunt. Dicimus et arbores edidisse flores suos, non cum cæperint florere, sed potius cum desierint. Ita hic quoque dictum est, quia *ficus protulit grossos suos*, non cum aliquos edidit, sed cum totos, id est, cum ad finem pervenit editio. Quæris quo tempore istiusmodi complementum illi populo accidit? Cum Christum occidit, tunc completa est malitia ejus, juxta quod ipse eis prædixerat: *Implete mensuram patrum vestrorum* (Matth. xxi, 32). Unde in patibulo traditurus jam spiritum: *Consummatum est*, inquit (Joan. xix, 30). O qualem consummationem dedit grossis suis ficus hæc maledicta, et subinde æterna ariditate damnata! O quam sunt novissimi pejores prioribus! Incipiens ab inutilibus, ad perniciosos pervenit et venenatos. O grossum vipereumque affectum, odire hominam, qui hominum et corpora sanat, et animas salvat! O nihil

ominus intellectum grossum et certe bovinum, qui Deum non intellexerunt nec in operibus Dei!

5. Ninium me fortasse queratur in sui suggillatione Judæus, qui intellectum illius dico bovinum. Sed legat in Isaia, et plus quam bovinum audiet. *Cognovit*, inquit, *bos possessorem suum, et asinus præsepe domini sui: Israel non cognovit me; populus meus non intellexit* (Isai. i, 3). Vides me, Judæe, mitiorem tibi propheta tuo. Ego te comparavi jumentis, ille subjicit. Quanquam in sua persona propheta non dixit hoc, sed in Dei, qui Deum se et ipsis operibus clamat: *Etsi mihi, inquit, non creditis, operibus credite: etsi non facio opera Patris mei, nolite credere* (Joan. x, 38, 37); nec sic tamen vigilant ad intelligendum. Non fuga dæmonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum, bestialem hanc, et plus quam bestialem hebetudinem ab eis depellere quivit: de qua non minus mirabili quam miserabili cæcitate factum est, ut in illud tam horrendum, tamque enormiter grossum facinus proruerint, Domino majestatis injicientis manus sacrilegas. Extunc itaque dici potuit, quia *ficus protulit grossos suos*, cum jam videlicet legitima illius populi esse cæperunt quasi in exitu super summum: ut novis juxta veterem prophetiam, supervenientibus, vetera **1473** projicerentur (Levit. xxvi, 10). Non aliter sane, quam quomodo grossi cadunt, et cedunt suborientibus ficibus bonis. Quandiu, inquit, non cessavit ficus producere grossos suos, non te vocavi, o sponsa, sciens non posse una prodire optimas ficus. Nunc autem productis qui prius produendi erant, non jam intempestive te invito, cum boni ac salutare fructus in proximo esse noscantur, inutilis expunctui.

6. Nam *vineæ*, inquit, *florentes odorem dederunt*: quod nihilominus appropinquantis fructus indicium est. Hic odor serpentes fugat. Aiunt florentibus vineis omne reptile venenatum cedere loco, nec ullatenus novorum ferre odorem florum. Quod volo attendant novitii nostri, et fiducialiter agant, cogitantes qualem spiritum acceperunt, cujus primitias dæmones non sustinent. Si sic novitius fervor, quid erit absoluta perfectio? Perpendatur ex flore fructus et saporis virtus ex vi æstimator odoris. *Vineæ florentes odorem dederunt*. Et in principio quidem sic fuit. Ad prædicationem novæ gratiæ secuta est novitas vitæ in his qui crediderant, qui conversationem suam inter gentes habentes bonam. Christi erant bonus odor in omni loco (II Cor. ii, 14, 15). Odor bonus, testimonium bonum. Hæc de bono opere tanquam de flore odor procedit. Et quoniam tali flore et tali odore inter primordia nascentis fidei fideles animæ, veluti quædam spirituales vineæ, refertæ apparuerunt, habentes testimonium bonum et ab his qui foris erant; non incongrue, ut opinor, de ipsis dictum sentimus, quia *vineæ florentes odorem dederunt*. Ad quid? ut eo sane provocati etiam qui necdum crediderant, ex bonis operibus illos considerantes, glorificarent et ipsi Deum, atque ita

eis odor vitæ ad vitam esse inciperet. Idecirco ergo dedisse odorem non immerito referuntur, qui non suam gloriam, sed aliorum de sua bona opinione quæsiere salutem. Alioquin poterant more quorundam quæstum æstimare pietatem, verbi gratia, ostentationis, mercedis. At istud esset non dare odorem, sed vendere. Nunc vero quia omnia sua in charitate faciebant, non plane vendiderunt odorem, sed dederunt.

7. Cæterum si vineæ animæ, flos opus, odor opinio est: fructus quid? Martyrium. Et vere fructus vitis, sanguis est martyr. *Cum dederit*, inquit, *dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini filii, merces fructus ventris* (Psal. cxxvi, 2, 3). Propemodum dixissem, fructus vitis. Quidni sanguinem uvæ dixerim meracissimum, sanguinem innocentis, sanguinem Justi? Quidni mustum rubens, probatum, pretiosum, plane de vinea Sorech [alias, Soreth], torculari passionis expressum? Denique pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus (Psal. cxv, 5). Hæc pro eo quod dictum est, vineas florentes odorem dedisse.

8. Ita si ad tempora gratiæ hunc locum respicere malimus, aut si placet magis referri ad Patres (nam vinea Domini sabaoth domus Israel est [Isai. v, 7], erit sensus: Christum in carne nasciturum et moriturum odoraverunt prophetae et patriarchæ, sed non dederunt tunc eundem odorem suum, quia non exhibuerunt in carne, quem in spiritu præsenferunt. Non dederunt odorem suum, nec secretum suum publicaverunt, expectantes ut revelaretur in suo tempore. Quis sane tunc caperet sapientiam in mysterio absconditam, in corpore non exhibitam? Ita vineæ tunc quidem non dederunt odorem suum. Dederunt autem postea, cum per successiones generationum nascentum ex se Christum secundum carnem partu virgineo sæculis ediderunt. Tunc plane, inquam, spirituales illæ vineæ dederunt odorem suum, cum apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei (Tit. iii, 4.); et cæpit præsentem habere mundus, quem pauci adhuc absentem præsenferant. Vir ille, verbi causa, qui Jacob tangens, et Christum sentiens: *Ecce*, inquit, *odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus* (Gen. xxvii, 27); cum hoc dicebat, habebat delicias suas sibi, nec cuiquam illas communicabat. At ubi venit plenitudo temporis, in quo **1474** misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret (Galat. iv, 4, 5); tunc prorsus odor, qui in illo erat, sese ubique sparsit, adeo ut a finibus terræ ipsum sentiens clamaret Ecclesia: *Oleum effusum nomen tuum*: currebantque adolescentulæ in odore olei hujus (Cant. i, 2, 3). Ita ista vinea delit odorem suum, et eo temporis dederunt et cæteræ, in quibus hic ipse odor vitæ exstiterat. Quidni dederunt, e quibus Christus secundum carnem? Dictum est itaque vineas dedisse odorem, sive quia fideles animæ bonam de se ubi

(220) In vulgatis additur *propera*, quod verbum deest manuscriptis et primis editis.

que opinionem spargunt: sive quod palam facta sunt mundo oracula et revelationes Patrum, et in omnem terram exivit odoratus eorum, dicente Apostolo; *Manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria* (I Tim. iii, 16).

9. Mirum vero, si nec ficus, nec vineæ istæ aliquid habent quod mores ædificet. Ego hunc locum arbitror esse et moralem. Dico autem per gratiam Dei quæ in nobis est, et ficus nos habere, et vineas. Ficus quidem, qui suaviores in moribus sunt; vineas vero, qui spiritu ferventiores. Omnis qui se inter nos communiter socialiterque agit, et non solum sine querela conversatur inter fratres, sed et multa cum suavitate fruendum se omnibus præbet in omni officio charitatis, quidni illum vicem agere ficus convenientissime dicam? Qui tamen grossos suos prius protulerit, projeceritque oportet, timorem utique iudicii, quem perfecta charitas foras mittit; et amaritudinem peccatorum, quæ veræ confessioni et infusioni gratiæ, crebrarumque profusioni lacrymarum cedat necesse est, cæteraque talia, instar grossorum præeuntia fructuum suavitatem: quæ vos quoque per vosmetipsos cogitare potestis.

10. Ut tamen adhuc ego aliquid adjiciam de ejusmodi quod occurrit, videte ne forte etiam hæc inter grossos deputari possint, scientia, prophetia, linguæ similiaque. Etenim ista more grossorum deficere habent, et cedere melioribus, dicente Apostolo, quia *scientia destruetur, et prophetia evacuabuntur, et linguæ cessabunt*. Fidem quoque ipsam intellectus excludet, speique succedat visio necesse est. Quod enim videt quis, quid sperat? Sola *non excidit charitas* (Cor. xiii, 8), sed illa qua Deus toto corde, tota anima, tota virtute diligitur (Luc. x, 27). Ideo hanc minime grossis annumeraverim, ne ad ficum quidem dixerim pertinere, sed ad vineas. Jam qui vineæ sunt, severiores nobis, quam suaviores se exhibent, in spiritu vehementi agentes, zelantes pro disciplina, vitia acerrime corripientes, aptantes sibi congruentissime vocem illam: *Nonne qui oderunt te Domine, oderam, et super inimicos tuos tabescebam?* (Psal. cxxxviii, 21.) Item: *Zelus domus tuæ comedit me* (Psal. lxxviii, 10). Et mihi quidem illi in dilectione proximi, isti in dilectione Dei eminere videntur. Sed libet pausare sub hac vite et sub hac ficu, ubi Dei proximique obumbrat dilectio. Utramque teneo cum te amo, Domine Jesu Christe, qui meus proximus es, quoniam homo es, et fecisti mecum misericordiam; et nihilominus es super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXI.

Quomodo Ecclesia reperit divitiarum divitiarum misericordie in foraminibus vulnerum Christi et de fortitudine martyrum quam a Christo receperunt.

1. *Surge* (220), *amica mea, sponsa mea, et veni*

(Cant., II, 13). Commendat sponsus multam dilectionem suam iterando amoris voces. Nam iteratio affectionis expressio est: et quod rursus ad laborem vinearum sollicitat dilectam, ostendit quam sit de animarum salute sollicitus. Nam vineas animas esse jam audistis. Non immoremur supervacue in his quæ dicta sunt. Videte sequentia. Sponsam tamen nusquam, ut memini, **1175** in toto hoc opere aperte adhuc nominat, nisi modo cum ad vineas itur, cum vino charitatis appropinquatur. Quæ cum venerit et perfecta fuerit, faciet spirituale conjugium: et erunt duo, non in carne una, sed in uno spiritu dicente Apostolo: *Qui adhæret Deo, unus spiritus est* (I Cor. 17).

2. Sequitur: *Columba mea in foraminibus petrae, in cavernis maceriae ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis*. Amat et pergit amatoria loqui. Columbam denuo blandiendo vocat; suam dicit, et sibi asserit propriam: quodque ipse rogari obnixius ab illa solebat, ipsius tunc versa vice et conspectum postulat, et colloquium. Agit ut sponsus; sed ut verecundus, publicum erubescit, decernitque frui deliciis suis in loco sequestri, utique in foraminibus petrae, et in cavernis maceriae. Puta ergo sic dicere sponsum: Ne timeas, amica, quasi hæc, ad quam te hortamur, opera vinearum negotium amoris impedire seu interrumpere habeat. Erit certe et aliquis usus in ea ad id quod pariter optamus. Vineæ sanæ macerias habent, et hæc diversoria grata verecundis. Hic litteralis lusum. Quidni dixerim lusum? Quidenim serium habet hæc litteræ series? Ne auditu quidem dignum quod foris sonat, si non intus adjuvet Spiritus infirmitatem intelligentiæ nostræ. Ne ergo remaneamus foris, ne et turpium, quod absit! amorum videamur lenocinia recensere, afferte pudicas aures ad sermonem qui in manibus est de amore; et cum ipsos cogitatis amantes, non virum et feminam, sed Verbum et animam sentiatis oportet. Et si Christum et Ecclesiam dixerim, idem est; nisi quod Ecclesie nomine non una anima, sed multarum unitas, vel potius unanimitas designatur. Nec sane foramina petrae, aut cavernas maceriae, latebras putetis operantium iniquitatem, ne qua prorsus suspicio subeat de operibus tenebrarum.

3. Alius hunc locum ita exposuit, foramina petrae vulnera Christi interpretans. Recte omnino: nam petra Christus, Bona foramina, quæ fidem astruunt resurrectionis et Christi divinitatem. *Dominus meus inquit, et Deus meus* (Joan. xx, 28). Unde hoc reportatum oraculum, nisi ex foraminibus petrae? In his passer invenit sibi domum, et turtur nidum, ubi reponat pullos suos (Psal. LXXXIII, 4); in his se columba tutatur, et circumvolitantem intrepida intuetur accipitrem. Et ideo ait: *Columba mea in foraminibus petrae*. Vox columbae, *In petra exallavit me* (Psal. xxvi, 6); et item: *Statuit, inquit, supra petram pedes meos* (Psal. xxxix, 3). Vir sapiens ædificat domum suam supra petram, quod ibi nec ventorum formidet injurias, nec inundationum (Matth. vii, 24, 25). Quid non boni in petra? In petra exaltatus, in petra securus, in petra firmiter sto. Securus ab hoste, fortis a casu; et hoc quoniam exaltatus a terra. Anceps est enim et caducum, terrenum omne. Conversatio nostra in caelis sit, et nec cadere, nec dejici formidamus. In caelis petra, in illa firmitas atque securitas est. Petra refugium herinacis (Psal. ciii, 18). Et revera ubi tuta firmaque infirmis securitas et requies, nisi in vulneribus Salvatoris? Tanto illic securior habito, quanto ille potentior est ad salvandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur: non cado; fundatus enim sum supra firmam petram. Peccavi peccatum grande: turbabitur conscientia, sed non perturbabitur, quoniam vulnerum Domini recordabor. Nempe vulneratus est propter iniquitates nostras (Isai. liii, 5). Quid tam ad mortem, quod non Christi morte solvatur? Si ergo in mentem venerit tam potens tamque efficax medicamentum, nulla jam possum morbi malignitate terreri.

4. Et ideo liquet errasse illum qui ait: *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear* (Gen. iv, 13). Nisi quod non erat de membris Christi, nec pertinebat ad eum de Christi merito, ut suum præsumeret, suum diceret quod illius esset; tanquam rem capitis membrum (221). **1176** Ego vero fidenter quod ex me mihi deest usurpo mihi ex visceribus Domini, quoniam misericordia affluunt; nec desunt foramina, per quæ effluant. Foderunt manus ejus et pedes, latusque lancea foraverunt: et per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleumque de saxo durissimo; id est, gustare et videre quoniam suavis est Dominus. Cogitabat cogitationes pacis, et ego nesciebam. Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? At clavis reserans, clavus penetrans factus est mihi, ut videam voluntatem Domini. Quidni videam per foramen? Clamat clavus, clamat vulnus, quod vere Deus sit in Christo mundum reconcilians sibi. Ferrum pertransiit animam ejus, et appropinquavit cor illius, ut non jam non sciat compati infirmitatibus meis. Patet arcanum cordis per foramina corporis; patet magnum illud pietatis sacramentum, patent viscera misericordiae Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto. Quidni viscera per vulnera pateant? In quo enim clarius quam in vulneribus tuis eluxisset, quod tu, Domine, suavis et mitis, et multæ misericordiae? Majorem enim miserationem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro addictis morti et damnatis.

(221) Ita constanter libri veteres cum antiquioribus edis. Horstio male, *reum captivis membrum*; Piccardo, *veri capitis membrum*. Lectio nostra genuina

et facilis, si *membrum* in recto intelligas, supplendo *suam dicit* ex superiori commate: ut sit sensus. *Sicut membrum rem capitis suam dicit*.

5. Meum proinde meritum, miseratione Domini. Non plane sum meriti inops, quandiu ille miserationum non fuerit. Quod si misericordiae Domini multæ, multus nihilominus ego in meritis sum. Quid enim si multorum sim mihi conscius delictorum? Nempe ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia (Rom. v, 20). Et si misericordiae Domini ab æterno et usque in æternum (Psal. cii, 17), ego quoque misericordias Domini in æternum cantabo (Psal. LXXXVIII, 2). Nunquid justitias meas? Domine, memorabor justitiæ tuæ solius (Psal. LXX, 16). Ipsa est enim et mea; nempe factus es mihi tu justitia a Deo. Nunquid mihi verendum, ne non una ambobus sufficiat? Non est pallium breve, quod, secundum prophetam, non possit operire duos (Isai. xxviii, 20). Justitia tua, justitia in æternum (Psal. cxviii, 142). Quid longius æternitate? Et te pariter et me operiet largiter larga et æterna justitia. Et in me quidem operit multitudinem peccatorum; in te autem, Domine, quid nisi pietatis thesaurus, divitiarum bonitatis? Hæc in foraminibus petrae repositæ mihi. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ in illis, operatæ quidem, sed in his qui pereunt! Ut quid enim sanctum detur canibus, vel margaritæ porcis? Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum, etiam et apertis foraminibus introduxit in sancta. Quanta in his multitudo dulcedinis, plenitudo gratiæ, perfectioque virtutum!

6. Ibo mihi ad illa sic referta cellaria, atque ad admonitionem prophetae relinquam civitates, et habitabo in petra (Jerem. XLVIII, 28). Ero quasi columba nidificans in summo ore foraminis, ut cum Moyse positus in foramine petrae, transeunte Domino, merear saltem posteriora ejus prospicere (Exod. xxxiii, 22, 23). Nam faciem stantis, id est incommutabilis claritatem, qui videat, nisi qui introduci jam meruit, non in sancta, sed in sancta sanctorum? Nec vilis tamen aut contemnenda posteriorum contemplatio. Contemnat Herodes; ego tanto magis non contemno, quanto magis contemptibilem se ostendit Herodi. Habent etiam aliquid et posteriora Domini quod videre delectet. Quis scit si convertatur et ignoscat Deus, et relinquat post se benedictionem? Erit cum ostendet faciem suam, et salvi erimus. Sed interim præveniat nos in benedictionibus dulcedinis, illis utique quas post se relinquere consuevit. Nunc dignationis suæ posteriora demonstrat, alias in gloria dignitatis faciem suam demonstraturus. Sublimis in regno, sed suavis in cruce. In hac me visione præveniat, in illa adimpleat. *Adimplebis me, ait, lætitia cum vultu tuo* (Psal. xv, 11). Utraque visio salutaris, utraque suavis; sed illa in sublimitate, ista in humilitate; illa in splendore, hæc in pallore est.

1177 7. Denique inquit, *Et posteriora dorsi ejus in pallore auri* (Psal. Lxvii, 14). Quomodo non in morte palleat? Sed melius pallens aurum quam fulgens aurichalcum, et quod stultum est Dei sapientius est hominibus. Aurum Verbum, aurum Sapientia

est. Hoc aurum semetipsum decoloravit, abscondens formam Dei, et formam servi prætendens. Decoloravit et Ecclesiam, quæ ait: *Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol* (Cantic. i, 5). Ergo et posteriora ipsius in pallore auri, quæ fuscum non erubuit crucis, ustionem passionis non horruit, livorem vulnerum non refugit. Etiam complacet sibi in illis, et optat novissima sua fore horum similia. Idcirco denique audit: *Columba mea in foraminibus petrae*, quod in Christi vulneribus tota devotione versetur, et jugi meditatione demoretur in illis. Inde martyrii tolerantia, inde illi magna fiducia apud Deum altissimum. Non est quod vereatur martyr exsanguem lividamque levare ad eum faciem, cujus livore sanatus est, gloriosam representare similitudinem mortis ejus, utique in pallore auri. Quid vereatur cui etiam a Domino dicitur: *Ostende mihi faciem tuam?* Ad quid? Ut mihi videtur, se magis ostendere vult. Ita est: videri vult, non videre. Quid enim ille non videt? Non est ei opus ut quis se ostendat, a quo nil non videtur, nec si se abscondat. Vult ergo videri, vult benignus dux devoti militis vultum et oculos in sua sustolli vulnera, ut illius ex hoc animum erigat, et exemplo sui reddat ad tolerandum fortiorem.

8. Enimvero non sentiet sua, dum illius vulnera intuebitur. Stat martyr tripudians et triumphans, toto licet lacero corpore; et rimante latera ferro, non modo fortiter, sed et alacriter sacrum e carne sua circumspicit ebullire cruorem. Ubi ergo tunc anima martyris? Nempe in tuto, nempe in petra, nempe in visceribus Jesu, vulneribus nimirum patentibus ad introeundum. Si in suis esset visceribus, scrutans ea ferrum profecto sentiret; dolorem non ferret, succumberet, et negaret. Nunc autem in petra habitans, quid mirum si in modum petrae duruerit? Sed neque hoc mirum, si exsul a corpore dolores non sentiat corporis. Neque hoc facit stupor, sed amor. Submittitur enim sensus, non amittitur. Ergo ex petra martyris fortitudo, inde plane puteus ad bibendum calicem Domini: Et calix hic inebrians quam præclarus est! (Psal. xxii, 5.) Præclarus, inquam, atque jucundus non minus imperatori spectanti, quam militi triumphanti. Gaudium etenim Domini, fortitudo nostra (II Esdr. viii, 10). Quidni gaudeat ad vocem fortissimæ confessionis? Denique et requirit eam cum desiderio: *Sonet, inquit, vox tua in auribus meis*. Nec cunctabitur rependere vicem secundum suam promissionem: continuo ut se confessus fuerit coram hominibus, confitebitur et ipse eum coram Patre suo (Matth. x, 32). Rumpamus sermonem, nec enim potest finire modo; ne sit sine modo, si euncta quæ adhuc ex proposito capitulo restant uno isto velimus sermone complecti. Ergo quod superest servemus principio alteri, ut de nostro sane et verbo et modo gaudeat sponsus Ecclesie Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXII.

Quid sit animam fidelem commorari « in foraminibus petrae; » et quid « in cavernis maceriae. » De Dei voluntate potius, quam maiestate scrutanda. Denique de puritate mentis necessaria ad prædicationem veritatis.

1. Columba mea in foraminibus petrae, in cavernis maceriae (Cant. II, 14). Non tantum in foraminibus petrae tutum reperit columba refugium; reperit et in cavernis maceriae. Quod si maceriam non congeriem lapidum, sed sanctorum communionem accipimus, videamus ne forte cavernas maceriae dixerit angelorum, qui ob superbiam lapsi sunt, loca quasi vacua **1478** derelicta: quippe quæ repleti ex hominibus habent, tanquam ruinae de lapidibus vivis reficiendæ. Unde apostolus Petrus: *Accedentes, inquit, ad lapidem vivum, et ipsi tanquam lapides vivi superædificamini domos spirituales* (I Petr. II, 4, 5). Nec puto ab re esse; si intelligimus angelorum custodiam vicem exhibere maceriae in vinea Domini, quæ est Ecclesia prædestinatorum, cum Paulus dicat: *Nonne omnes administratorii spiritus sunt, missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis?* (Hebr. I, 14.) et Propheta: *Immittit angelus Domini in circuitu timentium eum* (Psal. XXXIII, 8). Et si ita sedet, erit sensus, quia Ecclesiam tempore et loco peregrinationis suæ duæ res consolentur; de præterito quidem, memoria passionis Christi; de futuro autem, quod se in sortem sanctorum cogitat et confidit recipendam. Ambo hæc, veluti ante et retro oculata, insatiabili desiderio contuetur; et uterque illi intuitus admodum gratus, uterque est illi refugium a tribulatione malorum et dolore. Integra consolatio, cum non solum quid expectandum, sed et unde id sit præsumendum noverit. Expectatio læta nec dubia, quæ Christi morte firmata est. Cur paveat ad præmii magnitudinem, quæ pretii dignitatem considerat? Quod libens mente invisit foramina, per quæ sibi sacrosancti sanguinis pretium fluxit! Quam libens cavernas perambulat, et diversoria, et mansiones, quæ sunt in domo Patris multæ atque diversæ, in quibus habet collocare filios suos pro quorumque diversitate meritòrum! Et nunc quidem, quod solum interim potest, sola in his memoria requiescit, caeleste habitaculum; quod desursum est, jam animo induens. Erit autem cum implebit ruinas, cum cavernas et corpore inhabitabit, et mente; cum vacua domicilia, quæ antiqui reliquerunt habitatores, ipsa suæ universatis illustrabit præsentia, nec ulla ultra apparebit caverna penitus in caelesti maceria, felici de cætero perfectione sui atque integritate gaudente.

2. Aut, si id magis probas, dicemus has cavernas studiosis et piis mentibus non inveniri, sed fieri.

(222) Plerique codices omittunt *sanctitatis*, quam tamen vocem habent omnes, etiam primæ editiones.

A Quonam modo, inquis? Cogitatione et aviditate. Cedit nempe in modum maceriae mollioris pia maceries desiderio animæ, cedit puræ contemplationi, cedit crebrae orationi. Denique oratio iusti penetrat cœlos (Eccli. XXXV, 21). Non utique aeris huius corporei spatiosas altitudines, veluti quodam remigio alarum suarum instar volueris volantis scindet, aut quasi gladius acutus ipsius firmamenti solidum celsumque verticem perforabit: sed sunt cœli sancti, vivi, rationales, qui enarrant gloriam Dei, qui favorabili quadam pietate nostris se votis libenter inclinant, et situatis ad tactum nostræ devotionis affectibus in sua nos recipiunt viscera, quoties digna ad eos intentione pulsamus. Pulsanti enim aperitur. Licebit itaque unicuique nostrum, etiam hoc tempore nostræ mortalitatis, cavare sibi, quacunque parte volet, cavernas supernæ maceriae; nunc quidem patriarchas revisere, nunc vero salutare prophetas, nunc senatui immisceri apostolorum, nunc martyrum inseri choris; sed et beatorum virtutum status et mansiones a minimo angelo usque ad cherubin et seraphin, tota mentis alacritate percurrendo lustrare, prout quem sua devotio feret. Apud quod magis afficietur, immittente sibi Spiritu prout vult; si steterit et pulsaverit, confestim aperietur ei, et facta quasi caverna in montibus, vel potius mentibus sanctis, dum se ultro inflectunt ad pietatem, requiescet vel paululum apud illos. Omnis animæ sic facientis et facies, et vox Deo grata existit: facies, propter puritatem; vox, propter confessionem. Etenim confessio et pulchritudo in conspectu ejus (Psal. XCV, 6). Unde et dicitur illi qui ejusmodi est: *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus tuis*. Vox admiratio in animo contemplantis, vox gratiarum actio est. Delectatur admodum istiusmodi cavernis Deus, et quibus sibi vox resonat gratiarum actionis, vox admirationis et laudis.

3. Felix mens, quæ sibi in hac maceria frequenter **1479** cavare studuerit; sed quæ in petra, felicior. Licet quidem cavare in petra; sed ad hoc puriore mentis acie opus est, et vehementiori omnino intentione, etiam et meritis potioribus sanctitatis [*alias fodiamus*] (222). Et ad hæc quis idoneus? Nempe ille qui dixit: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum* (Joan. I, 1, 2). Nonne tibi videtur ipsis se Verbi penetralibus immersisse; et de abditiis pectoris ejus quandam intimæ sapientiæ sacrosanctam eruisse mentem? Quid ille qui sapientiam loquebatur inter perfectos, sapientiam in mysterio absconditam, quam nemo principum mundi hujus cognovit? (I Cor. II, 6, 8). Nonne uno et altero cœlo acuta, sed pia curiositate terebratis, e tertio tandem hanc prius scrutator evexit? At ipsam non siluit nobis, verbis quibus potuit

fidelibus fideliter intimans. Audivit autem verba ineffabilia, quæ non licuit illi loqui (II Cor. XII, 2, 4). Non utique homini, nam sibi illa loquebatur et Deo. Puta ergo Deum quasi sollicitam Pauli charitatem hoc modo consolari, et dicere: Quid anxiaris quod conceptum tuum auditus non capit humanus? *Sonet vox tua in auribus meis*; hoc est: Si quod sentis, non licet revelare mortalibus, consolare tamen, quod vox tua divinas queat mulcere aures. Vides sanctam animam, nunc quidem charitate sobriam nobis, nunc vero puritate excedentem Deo? (II Cor. V, 13.) Vide etiam de sancto David, ne forte ille sit ipse homo, de quo cum Deo, quasi de alio loquitur: *Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, et reliquæ cogitationis diem festum agent tibi* (Psal. LXXV, 11). Ergo quod de cogitatione prophetica verbo et exemplo Prophetæ venire ad medium poterat, id Propheta in publicam mox laxabat confessionem, et ex eo confitebatur in populis Domino, reliquum sibi et Deo servans, unaque festivum ducens in lætitia et exultatione. Hoc ergo est quod nobis intimare memorato versiculo voluit. Quidquid videlicet sua illa scrutabunda et avida cogitatione ex arcano sapientiæ eruere prævalebat, partem quam poterat in salutem populorum sollicita prædicatione impertiebatur; reliquum quod capere plebes non poterant, festiva jubilatione in Dei laudibus expendebat. Vides sanctæ contemplationi deperire nihil, dum quod expendi in plebium ædificationem non potest, id vel maxime Deo sit jucunda et decoraque laudatio.

4. Quæ cum ita sint, duo liquet contemplationis genera esse: unum, de statu et felicitate et gloria civitatis supernæ, quo velactu, vel otio ingens illa caelestium civium occupata sit multitudo; alterum, de regis ipsius maiestate, æternitate, divinitate. Illa in maceria, ista in petra. Sed hæc quanto difficilius cavatur, tanto suavius quod inde eruis sapit. Nec verearis illud quod Scriptura minatur scrutatoribus maiestatis (Prov. XXV, 27). Tantum affer purum et simplicem oculum; non opprimeris a gloria, sed admitteris, nisi non Dei, sed tuam quæsieris gloriam. Alioquin sua quisque opprimitur, non Dei gloria, dum proclivis in istam, ad illam levare cervicem non sinitur, nimirum gravem cupiditate. Hac excussa, secure scrutemur [*alias, fodiamus*] in Petra, in qua thesauri absconditi sapientiæ et scientiæ sunt (Coloss. II, 3). Si adhuc dubitas, audi ipsam Petram: *Qui operantur, inquit, in me, non peccabunt* (Eccli. XXIV, 30). *Quis dabit mihi pennas sicut columbae, et volabo, et requiescam?* (Psal. LIV, 7.) Ibi requiem invenit mansuetus et simplex, ubi dolosus opprimitur, vel elatus, et cupidus inanis gloriæ. Ecclesia columba est, et ideo requiescit. Columba, quia innocens, quia gemens. Columba, inquam, quia in mansuetudine suscipit insitum verbum. Et requiescit in Verbo, hoc est in petra: nam petra est Verbum. Ecclesia ergo in foraminibus petrae, per quam introspicit, et videt gloriam sponsi sui; nec opprimitur tamen a

A gloria, quoniam non sibi usurpat eam. Non opprimitur, quia non scrutatrix maiestatis est, sed voluntatis. Nam quod maiestati attinet, interdum quidem et in ipsam intendere audeat, sed quasi admirans, non quasi scrutans. Sed **1480** et si quando per excessum rapi in illam contingat, digitus Dei est iste, dignanter levans hominem, non hominis temeritas insolenter Dei alta pervadens. Cum enim Apostolus raptum se memoret [*alias commemoret*] (II Cor. XII), ut ausum excuset; quisnam aliter præsumat mortalium huic se divinæ maiestatis horrendo scrutinio propriis intricare conatibus, et importunus contemplator pavenda irrumpere in arcana? Scrutatores proinde maiestatis, tanquam irruptores dici reor, non qui scilicet rapiuntur in eam, sed qui irruunt. Ipsi itaque opprimuntur a gloria.

5. Ergo formidolosa scrutatio maiestatis: at voluntatis, tam tuta quam pia. Quidni tota diligentia scrutando instem sacramento gloriæ voluntatis, cui mihi parendum per omnia scio? Suavis gloria, quæ non aliunde, quam de ipsius suavitate contemplatione procedit, quam de divitiarum bonitatis ac multæ miserationis intuitu. Denique vidimus gloriam hanc gloriam quasi Unigeniti a Patre (Joan. I, 14). Totum nempe benignum et vero paternum quod apparuit gloriæ in hac parte. Non me opprimit gloria ista totis licet viribus intendentem in se: ego potius imprimar illi. Etenim revelata facie specularantes, in eandem imaginem transformamur de claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu (II Cor. III, 18). Transformamur cum conformamur. Absit autem ut in maiestatis gloria et non magis in voluntatis modestia, Dei ab homine conformitas præsumatur! Gloria mea hæc est, si unquam de me audiero: Inveni hominem secundum cor meum. Cor sponsi cor patris sui. Ipsum quale? *Estote, ait, misericordes sicut et Pater vester misericors est* (Luc. VI, 36). Hæc forma quam videre desiderat, eum Ecclesiæ dicit: *Ostende mihi faciem tuam*: formæ pietatis et mansuetudinis. Hanc cum omni fiducia levat ad Petram; cui similis est: *Accedite inquit ad eum, et illuminamini et facies vestrae non confundentur* (Psal. XXXIII, 6). Quo pacto humilis ab humili confundetur, a pio sancta, et a mansueto modesta? Non plane abhorrebit a puritate petrae pura facies sponsæ, non magis quam a virtute virtus, a lumine lumen.

6. Sed quia non ex omni interim parte adhuc ad petram forandam Ecclesia accedere potest (neque enim omnium est, qui in Ecclesia sunt, sacramenta divinæ voluntatis inspicere, aut apprehendere, per semetipsos profunda Dei); ideo non solum in foraminibus petrae sed et in cavernis maceriae habitare ostenditur. Ergo in perfectis quidem qui rimari ac penetrare arcana sapientiæ et puritate conscientiæ audent, et intelligentiæ acumine possunt, habitat in foraminibus petrae. De reliquo in cavernis maceriae: ut qui in petra per semetipsos fodere aut non

sufficiunt, aut non præsumunt; in maceria fodiant contenti vel gloriam sanctorum mente intueri. Si cui ne hoc quidem possibile sit, sane proponet Jesum, et hunc crucifixum: ut et ipse absque suo labore, habitet in foraminibus petrae, in quibus non laboravit. Judæi in his laboraverunt et ipse in labores infidelium introibit, ut sit fidelis. Nec verendum quod patiatur repulsam, qui et vocatur ut intret. *Ingrederet, inquit, in petram, absconderet in fossa humo a facie timoris Domini, et a gloria majestatis ejus (Isa. II, 10).* Infirmæ adhuc et inertæ animæ quæ juxta quod in Evangelio quidem de semetipso confitetur, fodere non valet, et mendicare erubescit) (*Luc. XVI, 3.*) fossa ostenditur humus ubi lateat, donec convalescat et proficiat, ut possit et ipsa per se cavare sibi foramina in petra, per quæ intret ad interiora Verbi, animi utique vigore et puritate.

7. Et si intelleximus fossam humum, illam quæ ait: *Foderunt manus meas, et pedes meos (Psal. XXI, 17)*; non erit ambigendum de sanitate in ea citius adipiscenda animæ vulneratæ, quæ in ea demorabitur. Quid enim tam efficax ad curanda conscientia vulnera, nec non purgandam mentis aciem, quam Christi vulnerum sedula meditatio? Verum donec purgata et sanata perfecte fuerit, non video qualiter illi aptari **1481** possit quod dicitur: *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis.* Quomodo denique faciem suam ostendere audeat, vel levare vocem suam, cui et latere indicitur? *Abscondere inquit, in fossa humo.* Quare? Quia non est pulchra facie, nec digna quæ videatur. Non erit digna videri, quandiu non erit videre idonea. Cum autem per inhabitationem fossæ humi in sanando oculo interiori tantum profecerit, ut revelata facie speculari gloriam Dei et ipsa possit; tunc demum quæ videbit, fiducialiter jam loquitur, voce et facie placens. Placens, necesse est facies, quæ in Dei claritatem intendere potest. Neque enim id posset, nisi clara ipsa quoque esset et pura, utique transformata in eandem quam conspicit claritatis imaginem. Alioquin ipsa dissimilitudine resiliat, insolito reverberata fulgore. Ergo cum pura puram intueri potuerit veritatem, tunc faciem ipsius sponsus videre cupiet, consequenter et vocem ejus audire.

8. Nam quantum illi placeat cum puritate quidem mentis prædicatio veritatis ostendit cum subinde infert: *Vox enim tua dulcis.* Quia enim non placeat vox si displiceat facies demonstrat cum illico subditi *Et facies tua decora.* Quid internæ decor faciei, nisi puritas? In pluribus hæc absque prædicationis voce complacuit; illa alisque ista in nemine. Impuris non se ostendit Veritas, non se credit Sapientia. Quod ergo loquuntur quam non viderunt? *Quid scimus, inquit, loquimur, et quæ vidimus testamur (Joan. III, 11).* I ergo tu, et aude testari quod non vidisti, et loqui quod ignoras. Quæris quem dicam impurum? Qui laudes requirit humanas, qui non ponit sine sumptu Evangelium, qui evangelizat ut manducet, qui quæstum æstimat pietatem, qui non requirit

fructum, sed datum. Impuri sunt tales; et cum non habeant unde videant veritatem propter impuritatem, habent tamen unde illam loquantur. Quid præpropere agitis? cur lucem non expectatis; cur opus lucis ante lucem præsumitis? Vanum est vobis ante lucem surgere. Lux est puritas, lux charitas, quæ non quærit quæ sua sunt (*I Cor. XIII, 5*). Hæc præcedat, et pes linguæ in incerto non ponitur. Superbo oculo veritas non videtur, sincero patet. Non est quod se veritas denegat intuendam puro cordi, ac per hoc nec eloquendam. *Peccatori autem dicit Deus: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? (Psal. XLIX, 16.)* Multi puritate neglecta, ante loqui quam videre conati sunt; et aut graviter erraverunt nescientes de quibus loquerentur, neque de quibus affirmarent; aut turpiter viluerunt, dum qui alios docerent, se ipsos non docuissent. A quo nos gemino malo semper custodiat exoratus a vobis Sponsus Ecclesiæ, Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXIII.

De vinea viro pio et sapienti, id est sua cuique vita, seu mente et conscientia, serio colenda; et de duobus vulpium generibus, scilicet adulatoribus et detractoribus; et de tentationibus monachorum novitiorum.

1. *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas: nam vinea nostra floruit (Cant. II, 15).* Liqueat quod non otiose ad vineas itum sit, quando ibi inventæ sunt vulpes demolientes eas. Littera quidem istud. Spiritus autem quid? Ante omnia sane, ut communem et usitatum litteræ sensum ab hac explanatione penitus respuamus, utpote ineptum et insulsum, indignumque plane, qui recipiatur in Scriptura tam sancta, tam authentica. Nisi quis forte ita vecors et animo stolidus sit, ut pro magno habeat didicisse ex ea, instar filiorum hujus sæculi, curam gerere terrenarum possessionum, custodire et defensare vineas ab incursantibus bestiis, ne forte contingat amittere fructum vini, in quo est luxuria; simulque pereat opera et impensa. Grande scilicet damnum, ut propterea librum **1482** sanctum tanto studio et tanta cum veneratione legamus, quod docemur in eo a vulpibus vineas custodire, ne in excolendis illis frustra marsupia vacuentur si in custodiendis pigri fuerimus! Non estis tam rudes, neque adeo spiritualis gratiæ expertes, ut ita carnaliter sapiatis. Ergo in spiritu ista quæramus. Ibi sane invenimus, sano quidem intellectu, sensuque nihilominus digno, et vineas florentes, et vulpes demolientes, in quibus capiendis vel amovendis et honestius laboratur, et fructuosius. An vos dubitatis longe vigilantius insistendum mentibus servandis, quam frugibus; longe curiosius invigilandum cavendis propter illas spiritualibus nequitias, quam capiendis propter istas fraudulentis vulpeculis?

2. Sed jam a me demonstrandæ sunt spirituales istæ tam vites, quam vulpes. Vestra intererit, filii, suæ quemque vineæ providere, cum me disputante

adverterit, in quibus sibi et a quibus maxime sit cavendum. Viro sapienti sua vita vinea est, sua mens, sua conscientia. Nil quippe incultum desertumve in se sapiens derelinquit. Stultus non ita. Cuncta apud eum neglecta invenies, cuncta jacentia, cuncta inculta et sordida. Non est vinea stulto. Quomodo vinea, ubi nil plantatum, nil elaboratum uspiam paret? Tota spinis silvescit et tribulis stulti vita: et vinea est? Etsi fuit, jam non est, redacta nimirum in solitudinem. Ubi vitis virtutis? ubi botrus boni operis? ubi vinum lætitiæ spiritualis? *Per agrum hominis pigri transivi, inquit, et per vineam viri stulti: et ecce totum repleverant urticae, et operuerant superficiem ejus spinæ, et maceria lapidum destructa erat (Prov. XXIV, 30, 31).* Audis sapientem irridentem stultum, quod bona naturæ et dona gratiæ, quæ forte per lavacrum regenerationis acceperat, tantam illam, quam plantavit Deus et non homo, primam suam vineam, in non vineam, negligendo redegit. Denique non potest vinea esse, ubi vita non est. Nam stultus quod vivit, mortem potius, quam vitam esse censuerim. Quomodo vita cum sterilitate? Arbor arida et in sterilitatem versa, nonne mortua judicatur? Et sarmenta mortua sunt. *Et occidit, inquit, in grandine vineas eorum (Psal. LXXVII, 47);* monstrans vita privatas, quæ sterilitate damnatæ sunt. Sic stultus eo ipso quod inutiliter vivit, vivens mortuus est.

3. Soli itaque convenit sapienti habere, vel potius esse vineam, qui vitam habet. Est lignum fructiferum in domo Dei, ac per hoc lignum vivens. Si quidem et ipsa sapientia, qua sapiens dicitur et est, lignum vitæ est apprehendentibus eam (*Prov. III, 18*). Quidni vivat apprehensor ejus? Vivit, sed ex fide. Justus nempe est sapiens, et justus ex fide vivit (*Hebr. X, 38*). Et si anima justæ sedes est sapientiæ, sicut est; profecto is sapiens, qui justus. Is ergo sive justum nomines, sive sapientem, nunquam absque vinea vivet, quia nunquam non vivet. Hoc quippe est illi vinea quod vita. Et bona vinea justæ, imo bona vinea justus, cui virtus vitis, cui actio palme, cui vinum testimonium conscientia, cui lingua torcular expressionis. Denique: *Gloria nostra hæc est, inquit, testimonium conscientia nostra (II Cor. I, 12).* Vides apud sapientem vacare nihil? Sermo, cogitatio, conversatio, et si quid aliud est ex eo, quidni totum Dei agricultura, Dei ædificatio est, et vinea Domini sabaoth? Quid denique illi de se perire possit, quando et folium ejus non defluet?

4. Cæterum, tali vineæ nunquam infestationes, nunquam insidiæ deerunt. Nempe ubi multæ opes, multi sunt et qui comedunt eas (*Eccle. V, 10*). Sapiens erit sollicitus servare vineam suam non minus quam excolere, nec sinet eam vorari a vulpibus. Pessima vulpes occultus detractor, sed non minus nequam adulator blandus. Cavebit sapiens ab his. Dabit operam, sane quod in ipso est, capere illos

(223) Sic tres manuscripti: at duo alii cum editis non modo in capiando vulpes sed et in capiando ipsi.

qui talia agunt; sed capere beneficiis atque obsequiis monitisque salutaribus, et orationibus pro eis ad Deum. Non cessabit istiusmodi carbones ignis congerere super caput maledici (*Rom. XII, 20*), et item super adulatoris, quousque, si fieri potest, et illi invidiam, et isti simulationem de corde tollat, faciens **1483** mandatum sponsi dicentis: *Capite nobis vulpes parvulas quæ demoliuntur vineas.* An non tibi captus ille videtur, qui suffusus ora rubore, quippe proprium erubescens judicium, ipse suæ confusionis et pœnitentiæ testis est; sive quod oderit hominem amore dignissimum; sive quod dilexerit tantum verbo et lingua eum, a quo se diligere opere et veritate vel ero expertus est? Captus plane, et captus Domino, secundum quod nominatim ipse expressit: *Capite, inquit, nobis.* Utinam ego omnes adversantes mihi sine causa ita capere possim, ut Christo eos vel restituam, vel acquiram! Sic, sic confundantur et revereantur qui quæruat animam meam, avertantur retrorsum et erubescant, qui volunt mihi mala: quatenus inveniar et ipse obediens sponso, ut capiam et ipse vulpes, non mihi, sed ipsi (223). Sed reflectatur sermo ad sui principium, ut suo ordine series explanationis procedat.

5. *Capite nobis vulpes parvulas quæ demoliuntur vineas.* Locus moralis est; et juxta morum disciplinam nos jam ostendimus, spirituales has vineas non nisi spirituales viros esse, quorum cum omnia interiora culta sint, omniaque germinantia, omnia fructificantia et parturientia et spiritum salutis, quomodo de regno Dei dictum est; ita de his vineis Domini sabaoth æque dicere possumus, quoniam intra nos sunt (*Luc. XVII, 21*). Denique, in Evangelio legitur, datum iri gentibus regnum Dei facienti bus fructus ejus (*Matth. XXI, 43*). Hi sunt quos Paulus enumerat, dicens: *Fructus autem Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas (Galat. V, 22, 23).* Fructus isti, profectus nostri. Hi accepti sponso, quia ipsi cura est de nobis. Num de virgultis cura est Deo? Homines, non arbores amat Homo Deus, et nostros profectuos suos fructus reputat. Tempus horum diligenter observat, arridet apparentibus, et sollicitus satagit ne pereant nobis, cum apparuerint; imo vero ne pereant sibi: se enim reputat tanquam nos. Ideoque providens capi sibi jubet insidiantes vulpeculas, novos fructus ipsæ præripiant. *Capite, inquit, nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas.* Et quasi quis dicat: Præpropere times, nondum venit fructuum tempus: Non est ita, inquit: *nam vinea nostra floruit.* Post flores non est fructuum mora; adhuc illis cadentibus isti erumpunt illico, illico incipiunt apparere.

6. Parabola ista instantis est temporis. Videtis istos novitios? Nuper venerunt, nuper conversi sunt.